

عوارض ناشی از سفتریاکسون

دکتر شادی یوسفیان، دکتر فاطمه تاجیک رستمی، دکتر ناصر هداوند، دکتر گلوریا شلویری
مرکز ثبت و بررسی عوارض ناخواسته داروها، معاونت غذا و داروی وزارت بهداشت

است در تجویز وریدی در یکی از محلول‌های قندی، نمکی یا قندی-نمکی آماده و طی ۳۰ دقیقه یا بیشتر انفوزیون گردد. حداکثر غلظت پلاسمايي دارو در تجویز عضلانی ۲-۳ ساعت بعد از تزریق و در تجویز وریدی نیم ساعت بعد از تزریق ایجاد می‌شود.

سفتریاکسون در بیماران با سابقه حساسیت به سایر سفالوسپورین‌ها منع مصرف دارد و در موارد حساسیت به پنی‌سیلین یا سایر

سفتریاکسون، از دسته سفالوسپورین‌های نیمه‌صناعی نسل سوم، یک آنتی‌بیوتیک باکتری‌سید می‌باشد و از طریق مهار سنتز دیواره سلولی باکتری عمل می‌نماید.

در کشور ما سفتریاکسون به صورت ویال‌های ۰/۵ و ۱ گرمی موجود است و به هر دو صورت عضلانی و وریدی قابل تزریق می‌باشد. سفتریاکسون در آب مقطر محلول می‌باشد و جهت پیشگیری از بروز بعضی واکنش‌ها بهتر

جدول ۱- محل جغرافیایی گزارش عوارض ناشی از مصرف سفتریآکسون به مرکز ADR ایران

تعداد گزارشات	استان گزارش دهنده	تعداد گزارشات	استان گزارش دهنده	تعداد گزارشات	استان گزارش دهنده
۱	اردبیل	۲	کرمانشاه	۳۸	تهران
۱	فارس	۲	گیلان	۱۰	اصفهان
۱	بوشهر	۲	کرمان	۴	هرمزگان
۱	قزوین	۲	قم	۴	خراسان
۱	مرکزی	۲	لرستان	۴	همدان
۱	یزد	۱	کهگیلویه و بویراحمد	۴	خوزستان
۳	نامشخص	۱	سمنان	۴	سیستان و بلوچستان
		۱	مازندران	۳	آذربایجان غربی
		۱	ایلام	۳	گلستان

جدول ۲- فراوانی عوارض سفتریآکسون در گروه‌های سنی مختلف در میان عوارض گزارش شده به مرکز ADR ایران

تعداد عوارض	گروه سنی
۱۹	۰-۱۰ سال
۹	۱۱-۲۰ سال
۱۳	۲۱-۳۰ سال
۱۳	۳۱-۴۰ سال
۱۳	۴۱-۵۰ سال
۶	۵۱-۶۰ سال
۷	۶۱-۷۰ سال
۶	۷۱-۸۰ سال
۳	> ۸۰ سال
۸	نامعلوم

داروها هم باید با احتیاط تجویز و تحت نظر پزشک مصرف شود.

از عوارض مهم سفتریآکسون کولیت پسودوممبران می باشد که می تواند به صورت اسهال بروز کند و در افراد با سابقه بیماری های روده ای به خصوص کولیت باید با دقت مصرف شود. همچنین سفتریآکسون ممکن است باعث افزایش مختصر سطح BUN و Cr گردد، به همین جهت پایش عملکرد کلیه در مبتلایان به اختلالات کلیوی لازم است. این دارو می تواند تغییر جزئی در Prothrombin Time (PT) ایجاد نماید لذا در بیماران مبتلا به نقص سنتز ویتامین K یا کمبود ویتامین K اندازه گیری PT در حین درمان ضروری است.

عوارض دیگری نیز مانند عوارض موضعی

در گزارش های ارسالی به مرکز ADR ایران نشان داده شده است. در میان این گزارش ها بیشترین عوارض گزارش شده (۸۶/۶ درصد) با تزریق وریدی دارو اتفاق افتاده است.

جدول شماره ۴، تعداد همکارانی که با مرکز ADR ایران در ارسال گزارش های مربوط به سفتریاکسون همکاری داشته اند را نشان می دهد.

همان گونه که ملاحظه می گردد پرستاران و پزشکان عمومی بیشترین تعداد گزارشات را به این مرکز ارسال داشته اند.

عوارض گزارش شده ناشی از مصرف این دارو در جدول شماره ۵ نشان داده شده است. همان گونه که در جدول شماره ۵ مشاهده می شود در میان گزارشات رسیده به مرکز ADR ایران شوک آنافیلاکسی در ۱۷/۵ درصد موارد دیده شده است. هر چند با توجه به عدم دسترسی به کل جمعیت مصرف کننده دارو

جدول ۴- گزارشگران عوارض ناشی از سفتریاکسون

تعداد عوارض گزارش شده	شغل گزارشگر
۴۰	پرستار
۲۴	پزشک عمومی
۱۶	داروساز
۸	پزشک متخصص
۶	سایر مشاغل (دندانپزشک، بهیار، ماما و ...)
۳	نامعلوم

جدول ۳- راه های مصرف سفتریاکسون در عوارض گزارش شده به مرکز ADR ایران

روش مصرف	تعداد عوارض	درصد
وریدی (IV)	۸۴	۸۶/۶
عضلانی (IM)	۱۰	۱۰/۳
نامعلوم	۳	۳/۱
کل	۹۷	۱۰۰

(درد، فلجیت در ناحیه تزریق و ...)، واکنش های افزایش حساسیتی، عوارض خونی (ائوزینوفیلی، ترومبوسیتوز و ...)، عوارض گوارشی (استفراغ، تهوع و ...)، عوارض ادراری تناسلی (واژینیت کاندیدیایی) و گرگرفتگی نیز در مراجع ذکر شده است.

به دنبال ورود سفتریاکسون به بازار دارویی ایران، ۲۰۷ مورد گزارش عارضه دارویی در ۹۷ بیمار از اردیبهشت ماه ۱۳۸۱ تا خرداد ۱۳۸۴ به مرکز ثبت و بررسی عوارض ناخواسته داروها (ADR) ارسال شده است.

گزارشات از ۲۴ استان مختلف به مرکز ADR ایران ارسال گشته که پراکندگی جغرافیایی آن ها در جدول شماره ۱ نشان داده شده است. عوارض گزارش شده به مرکز ADR ناشی از مصرف سفتریاکسون در تمام گروه های سنی مشاهده می شود. در بین گزارشات رسیده به این مرکز، بیشترین عوارض در کودکان زیر ۱۰ سال مشاهده شده است (جدول شماره ۲). در جدول شماره ۳ روش مصرف سفتریاکسون

جدول ۵- انواع عوارض گزارش شده به مرکز ADR ایران ناشی از مصرف سفتریاکسون

تعداد	نوع عارضه	تعداد	نوع عارضه	تعداد	نوع عارضه	تعداد	نوع عارضه
۱	درد قفسه سینه	۲	فلبیت	۵	درد شکمی	۱۹	تهوع
۱	اختلالات گردش خون	۲	اریتم	۴	تاول	۱۷	شوک آنافیلاکسی
۱	کاهش اشتها	۲	سکنوپ	۴	ادم	۱۶	سیانوز
۱	اضطراب	۲	اختلالات چشمی	۳	تاکیکاردی	۱۶	تب
۱	درد عضلانی	۲	اختلالات محل تزریق	۲	واکنش آلرژیک	۱۶	تنگی نفس
۱	کاهش تعداد پلاکت	۱	اسهال	۲	ایست قلبی	۱۴	لرز
۱	درد مفصلی	۱	تحریک پذیری	۲	سنگ کیسه صفرا	۱۲	راش
۱	سرفه	۱	برونکواسپاسم	۲	سردرد	۱۲	گرگرفتگی
۱	اختلالات تکلم	۱	تشنج	۲	افت فشار خون	۱۱	خارش
۱	اشکال در راه رفتن	۱	برادیکاردی	۲	پاراستزی	۹	کهیر
۱	واژینیت	۱	دپرسیون تنفسی	۲	تعریق	۷	استفراغ

انفوزیون وریدی (حداقل ۳۰ دقیقه)، تزریق در مکان‌های غیر مجهز و در دسترس نبودن تجهیزات احیا از عوامل موثر در وقوع این عارضه باشد. لازم به ذکر است که در این فاصله زمانی، ۶ مورد مرگ مشکوک به عارضه دارویی متعاقب مصرف سفتریاکسون گزارش شده است که هنوز ارتباط این موارد با مصرف سفتریاکسون کاملاً تایید نشده است.

تذکر: این عوارض از اردیبهشت سال ۱۳۸۱ لغایت خرداد سال ۱۳۸۴ به مرکز ADR ایران گزارش شده است.

نمی‌توان راجع به میزان شیوع این عارضه به طور قطع سخن گفت، ولی در هر حال مطابق مراجع این عارضه در کمتر از ۱ درصد بیماران مصرف کننده اتفاق می‌افتد. لذا به منظور پیشگیری از وقوع عوارض شدید ناشی از مصرف این دارو توصیه می‌شود به نکات زیر توجه گردد.

بی‌توجهی یا عدم آگاهی از سابقه حساسیت قبلی بیمار نسبت به سفالوسپورین‌ها، پنی‌سیلین یا سایر داروها، تجویز نامناسب دارو، عدم رعایت سرعت مناسب تزریق در

منابع

1. American Hospital Formulary Service (AHFS) Drug Information 2004.
2. Mosby's Drug Consult 2005.